

По-четверте, договір про заснування юридичної особи, як правило, припиняється виконанням засновниками зобов'язань, пов'язаних з державною реєстрацією нового суб'єкта права і формуванням його статутного фонду. Як впливає з визначення функцій засновницького договору, він діє з моменту його укладання до моменту ліквідації юридичної особи.

Література

1. Степанов Д. Срок действия учредительного договора // Журнал для акционеров. — 1999. — № 9. — С. 30.
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Офіційний вісник України. — 2003. — № 11. — Ст. 462.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Офіційний вісник України. — 2003. — № 11. — Ст. 461.
4. Ем В. С., Козлова П. В. Договор простого товарищества // Законодательство. — 2003. — № 9. — С. 18.
5. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 49. — Ст. 682.
6. Садигов О. Н. Учредительный договор и его правовые особенности // Государство и право. — 1994. — № 6. — С. 34.

УДК 347.775:346.2(477)

Г. О. Сляднева

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Нерозвиненість законодавства, що регулює комерційну таємницю суб'єктів господарювання, стає серйозним стримуючим фактором для розвитку господарської діяльності. Удосконалення законодавства про комерційну таємницю є необхідним для забезпечення господарської діяльності, а також конкурентоспроможності суб'єктів господарювання України на міжнародному ринку.

У літературі виявилися мало дослідженими правові проблеми комерційної таємниці суб'єктів господарювання. Відсутність належної уваги до правових аспектів комерційної таємниці з боку вчених-юристів приводить до необхідності посилення наукових розробок у цьому напрямку з метою підвищення ефективності правового регулювання і захисту комерційної таємниці в сфері господарювання.

Зараз існує актуальна потреба в удосконаленні чинного законодавства про комерційну таємницю, захист права суб'єктів господарювання на комерційну таємницю та у приведенні його у відповідність з поточними та перспективними вимогами ринкового середовища.

Вважаємо за необхідне прийняття закону України про комерційну таємницю, що обумовлено двома обставинами: 1) практичною потребою в регламентації певної групи суспільних відносин, що виникають у зв'язку з комерцій-

ною таємницею, які не урегульовані нормами права; 2) відсутністю законів, здатних виконати цю функцію.

У нормативно-правових актах, що регламентують відносини в сфері комерційної таємниці та її захисту, не урегульовані питання, пов'язані із забезпеченням та захистом прав суб'єктів господарювання на відомості, що складають їхню комерційну таємницю. У зв'язку з цим багато проблем у цій сфері залишаються невирішеними.

Кількість нормативно-правових актів, що регулюють комерційну таємницю, досить велика і постійно збільшується. Для приведення цих норм у систему й усунення суперечностей і невідповідностей між ними оптимальним шляхом є прийняття закону про комерційну таємницю.

Необхідність у Законі про комерційну таємницю обумовлюється розвитком підприємництва в Україні і посиленням економічної конкуренції на товарних ринках, приведенням українського законодавства у відповідність із законодавством розвинутих країн з ринковою економікою, в яких функціонує інститут комерційної таємниці, а також виконання вимог Угоди TRIPS. Цей Закон буде сприяти поліпшенню правового регулювання відносин у сфері обігу комерційної таємниці.

Вважаємо, що необхідно закріпити в проекті закону про комерційну таємницю такі принципові положення:

а) надання охорони комерційної таємниці на території України суб'єктам господарювання — юридичним особам і суб'єктам підприємництва — фізичним особам;

б) визначення заходів забезпечення правового режиму інформації, що складає комерційну таємницю, її володарем;

в) законодавче встановлення інформації, що не може становити комерційну таємницю;

г) можливість віднесення комерційної таємниці до відомостей, що складають державну таємницю;

д) закріплення обов'язку органів державної влади зберігати отриману комерційну таємницю в режимі службової таємниці;

є) установа порядку охорони комерційної таємниці в трудових відносинах;

е) визначення видів порушень права суб'єкта господарювання на комерційну таємницю, засобів захисту і юридичної відповідальності правопорушників.

На наш погляд, потребує критичного перегляду перелік відомостей, вказаних в постанові Кабінету Міністрів «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці» від 9 серпня 1993 р. № 611 [1], оскільки вона була прийнята на виконання Закону України «Про підприємства в Україні», який втратив чинність у зв'язку з введенням у дію Господарського кодексу України [2]. Це також свідчить про доцільність визначення переліку відомостей, що не становлять комерційної таємниці, безпосередньо на законодавчому рівні.

Доцільно з врахуванням чинного законодавства доповнити цей перелік такими положеннями:

- інформація, що міститься в установчих документах;
- інформація, що підлягає розкриттю емітентом цінних паперів, професійним учасником ринку цінних паперів і власником цінних паперів відповідно до законодавства України про цінні папери;
- інформація про діяльність благодійних організацій та інших некомерційних організацій;
- інформація про реалізацію державних програм приватизації і про умови приватизації конкретних об'єктів;
- інформація про розміри майна і вкладених коштів при його приватизації;
- інформація про ліквідацію юридичної особи, порядок і терміни заявлення вимог його кредиторами;
- інформація, для якої введене обмеження на встановлення режиму комерційної таємниці законом України.

Враховуючи вимоги Господарського кодексу України та Цивільного кодексу України [3], згідно з якими склад і обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю, спосіб їх захисту визначаються суб'єктом господарювання відповідно до закону, а також законом визначаються відомості, які не можуть бути віднесені до комерційної таємниці, доцільно визначити вказані положення в проекті закону України про комерційну таємницю.

Вважаємо, що у цьому законопроекті слід:

- установити перелік інформації, стосовно якої встановлення режиму комерційної таємниці є неправомірним;
- передбачити норми про зловживання правом на комерційну таємницю, де встановити обов'язок суб'єктів господарювання, що порушили вимоги закону про відомості, що не можуть складати комерційну таємницю, зняти гриф конфіденційності з інформації, неправомірно віднесеної до комерційної таємниці;
- передбачити заборону втручання державних органів у визначення суб'єктом господарювання переліку відомостей, що складають комерційну таємницю.

У проекті закону України про комерційну таємницю доцільно сформулювати відповідні положення про носіїв комерційної таємниці більш чітко, для чого передбачити такі положення:

- по-перше, правова охорона поширюється на комерційну таємницю незалежно від виду носія інформації і форми її подання (відображення);
- по-друге, дати визначення поняття «носії комерційної таємниці» — матеріальні об'єкти, у тому числі фізичні поля, у яких інформація, що складає комерційну таємницю, знаходить своє відображення у вигляді символів, образів, сигналів, технічних рішень і процесів.

На наш погляд, необхідно передбачити в проекті закону про комерційну таємницю встановлення режиму комерційної таємниці під час укладення і виконання договору у таких нормах:

- необхідною умовою встановлення режиму комерційної таємниці під час укладення і виконання цивільно-правового договору є укладення сторонами в письмовій формі угоди про конфіденційність поряд з договором або включення відповідних умов до договору;

– особа, що одержала комерційну таємницю внаслідок цивільно-правового договору та розголосила її, зобов'язана негайно сповістити про це володаря комерційної таємниці;

– особа, що одержала комерційну таємницю внаслідок цивільно-правового договору та її розголосила або порушила умови договору про порядок передачі комерційної таємниці третій особі, при відсутності в її діях складу злочину несе цивільно-правову відповідальність відповідно до законодавства.

Доцільно у проекті закону про комерційну таємницю передбачити такі норми про охорону комерційної таємниці в трудових відносинах, зокрема, зобов'язання працівника щодо дотримання встановленого роботодавцем режиму комерційної таємниці:

– зобов'язання щодо дотримання встановленого роботодавцем режиму комерційної таємниці покладаються на працівника, якому комерційна таємниця стає відома відповідно до умов трудового договору (контракту) або відповідно до угоди про дотримання режиму комерційної таємниці, укладеної у період трудових відносин;

– допуск працівника до комерційної таємниці здійснюється з його згоди і передбачає: ознайомлення з положеннями законодавства України про комерційну таємницю, що передбачають відповідальність за порушення режиму комерційної таємниці; прийняття зобов'язань перед роботодавцем щодо дотримання встановленого режиму комерційної таємниці; ознайомлення з переліком відомостей, що складають комерційну таємницю роботодавця і до яких працівник має право доступу;

– установлення розміру оплати праці працівника з урахуванням виплати компенсації за узяті ним на себе зобов'язання щодо дотримання режиму комерційної таємниці. Розмір такої компенсації встановлюється угодою між працівником і роботодавцем.

Вважаємо, що доцільно також встановити у проекті закону України про комерційну таємницю зобов'язання працівника, що зберігаються після припинення трудових відносин, а саме: після припинення трудових відносин роботодавця і працівника, якому комерційна таємниця стала відома внаслідок цих відносин, зобов'язання працівника про нерозголошення комерційної таємниці зберігають свою силу протягом двох років після звільнення працівника, якщо інший строк не встановлений трудовим договором (контрактом). Протягом зазначеного строку така особа не має права без згоди колишнього роботодавця розголошувати та (або) використовувати відому їй інформацію, що складає комерційну таємницю роботодавця, та (або) сприяти в її одержанні іншим особам, яким дана інформація невідома. Після припинення трудових відносин колишній працівник зобов'язаний повернути на вимогу колишнього роботодавця всі наявні в розпорядженні працівника носії комерційної таємниці.

На нашу думку, необхідно у проекті закону України про комерційну таємницю передбачити права державних органів щодо доступу до комерційної таємниці, а також обов'язки щодо її надання та охорони, що їм кореспондують, в таких нормах:

- державні органи мають право на доступ до комерційної таємниці в межах своєї компетенції, визначеної законодавством України;
- державні органи зобов'язані забезпечити охорону комерційної таємниці, отриманої ними відповідно до законодавства України, від розголошення і неправомірного використання посадовими особами та іншими працівниками зазначених органів, яким вона стала відома у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків. Інформація, що складає комерційну таємницю, охороняється в зазначених органах як службова таємниця;
- особи, що володіють комерційною таємницею, зобов'язані надати її державним органам на їх вимогу у межах компетенції зазначених органів у випадках, установлених законодавством України.

Література

1. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611 // Збірник постанов Уряду України. — 1993. — № 12. — Ст. 269.
2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18–22. — Ст. 144.
3. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40–44. — Ст. 356.

УДК 346.26

О. О. Квасніцька

ПРАВООХОРОННІ ЗАСОБИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності є одним з основних інститутів господарського права, що вимагає подальшого удосконалювання. Як і багато інститутів господарського права, інститут державної реєстрації знаходиться в стадії розвитку.

Дотепер у юридичній літературі не приділялося належної уваги дослідженню державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Це, зокрема, стосується правоохоронних засобів у сфері державної реєстрації суб'єктів підприємництва.

Для ефективності державної реєстрації важливим є її забезпечення правоохоронними примусовими засобами, що забезпечують її функціонування. На відміну від інших правових засобів, що застосовуються у сфері державної реєстрації та спрямовані на здійснення організаційно-процедурних або контрольних функцій, охоронні засоби спрямовані насамперед на попередження і припинення порушень законодавства про державну реєстрацію як з боку суб'єктів підприємництва, так і державних реєстраторів.

Правоохоронні засоби у сфері державної реєстрації суб'єктів підприємництва,